

[itobiad], 2020, 9 (5): 3338/3360

**Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Etkileyen Faktörlerin
Sıralı Probit Regresyon Modeliyle Belirlenmesi**

The Determination of Factors Affecting Domestic Violence against
Women in Turkey Using Ordered Probit Regression Models

Ömer ALKAN

Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Assoc. Prof., Ataturk University Faculty of Economics and Administrative
Sciences

oalkan@atauni.edu.tr / Orcid ID: 0000-0002-3814-3539

Fatma Cansu YILMAZ

Öğrenci, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Student, Ataturk University Faculty of Economics and Administrative
Sciences

fatmacansuyilmaz1@gmail.com / Orcid ID: 0000-0001-7556-2452

Hayri ABAR

Dr. Öğr. Üyesi, Gaziantep Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Asst. Prof., Gaziantep University Faculty of Economics and Administrative
Sciences

hayriabar@gmail.com / Orcid ID: 0000-0002-2043-6747

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type	: Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received	: 27.05.2020
Kabul Tarihi / Accepted	: 26.10.2020
Yayın Tarihi / Published	: 31.10.2020
Yayın Sezonu	: Ekim-Kasım-Aralık
Pub Date Season	: October-November-December

Atıf/Cite as: Alkan, Ö, Yılmaz, F, Abar, H . (2020). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Etkileyen Faktörlerin Sıralı Probit Regresyon Modeliyle Belirlenmesi . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 9 (5) , 3338-3360 . Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/57287/743667>

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 – Istanbul / Eyup, Turkey. All rights reserved.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Etkileyen Faktörlerin Sıralı Probit Regresyon Modeliyle Belirlenmesi

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de 15-59 yaş arası kadınlara yönelik eş/partner tarafından gerçekleştirilen fiziksel şiddete sebep olan faktörleri belirlemektir. Bu çalışmada, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından 2014 yılında gerçekleştirilen Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması mikro veri seti kullanılmıştır. Çalışmada sıralı probit regresyon analizi kullanılmıştır. Bağımlı değişkenin kategorisinin ikiden fazla olduğu durumlarda seçenekler arasında doğal bir sıralama olduğunda sıralı nitel tercih modelleri kullanılmaktadır. Çalışmanın ordinal ölçekle ölçülmüş bağımlı değişkeni, “çok kez şiddet görenler”, “birkaç kez ve daha az şiddet görenler” ve “şiddet görmeyenler ” kategorilerinden oluşan fiziksel şiddet görme sıklığıdır. Araştırmada, istatistiksel analizler için SPSS 20 ve STATA 14 paket programları kullanılmıştır. Model sonuçlarına göre kadının aile içi fiziksel şiddet yaşama durumlarını etkileyen faktörler, kadının yaşı, birliktelik durumu, refah seviyesi, intihar düşüncesi, intihar denemesi, yerleşim bölgesi, kadının ikamet ettiği hanenin oda sayısı, eşin/partnerin içki, uyuşturucu kullanması, kumar oynaması, fiziksel şiddet içeren kavgaya karışması, eğitim seviyesi ve çalıştığı sektör şeklindedir. Şiddeti ortaya çıkaran etkenlerin belirlenip ve ortadan kaldırılması için medya ve kurumların ortak amaç içerisinde çalışıp toplumda şiddet üzerindeki duyarlılığın oluşturulması sağlanabilir. Böylelikle ülkemizde ve dünyada önlemlerin biran önce alınarak daha fazla kadının şiddete maruz kalması engellenebilir. Kadına karşı şiddet insan hakları ihlali olup bu konuyu görmezlikten gelmek de bir suç olarak kabul edilmelidir. Kadınlara sağlıklı yaşam hakkı sağlanması için toplumların bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Aile içi şiddetle ilgili bilinçlendirme programları düzenlenerek kadın ve eşlerinin/partnerlerinin birlikte katılımları sağlanarak şiddete karşı farkındalık artırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Sıralı Probit Model, Aile İçi Şiddet, Fiziksel Şiddet, Kadın, Türkiye

The Determination of Factors Affecting Domestic Violence against Women in Turkey Using Ordered Probit Regression Models

Abstract

The aim of this study is to determine the factors that cause physical violence conducted by spouses / partners against women aged 15-59 years in Turkey. In this study, the micro-data set of the Research on Domestic Violence against Women in Turkey conducted by Hacettepe University Institute of Population Studies in 2014 was used. Ordered probit regression analysis was used in the study. In cases where the category of the dependent variable is more than two and when there is a natural order among the options, ordered qualitative preference models are used. The dependent variable of the study, measured on an ordinal scale, was the frequency of physical violence, which consisted of the categories “who have been subjected to violence many times”, “who have been subjected to violence several times and less” and, “non-violent”. According to the results of the model, the factors that affect the physical violence of women are woman's age, relationship status, welfare level, suicidal ideation, suicide attempt, residential area, the number of rooms of the woman's house, spouse's / partner's taking drugs, drinking alcohol, involvement in physical violence, education level and, working sector. In order to identify and eliminate the factors that cause violence, it can be ensured that the media and institutions work together in a common aim and create sensitivity on violence in the society. In this way, taking precautions in our country and in the world as soon as possible can prevent more women from being exposed to violence. Violence against women is a violation of human rights and disregarding this issue should be accepted as a crime. In order to provide women with the right to a healthy life, societies need to be raised. Awareness raising on violence can be increased by organizing awareness programs on domestic violence by enabling women and their spouses / partners to participate together.

Keywords: Ordered Probit Model, Domestic Violence, Physical Violence, Woman, Turkey

Giriş

Şiddet eylemleri, yeni yetişen kuşaklar için sosyalleşme sürecinde öğrenilen ve bu şekilde kuşaktan kuşağa iletilen davranış biçimleridir. Freud'un öne sürdüğü gibi her bireyin içinde şiddet dürtüsünün doğuştan olduğu kabul edilmesine rağmen, bireyin uygulamış olduğu şiddetin biçiminin ve kabul görme durumunun sosyal olduğu düşünülmektedir. Bu durum şiddetin bireysel ve toplumsal öğelerle birleşerek son derece karmaşık ve yaygın bir halde karşımıza çıkmasını sağlamaktadır (Şenol ve Yıldız, 2012: 3). Şiddetin bu şekilde karmaşık bir özellik göstermesi nedeniyle yapılan tanımlar farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Şiddet kavramsal olarak tanımlanırken kimi zaman odak noktasına güç ilişkileri koyulmakta, kimi zaman fiziksel ve ruhsal zarar veren davranışlardan yola çıkılmakta, kimi zaman ise gücü aşan bir durum olarak açıklanmaktadır (Yücel, 2007: 49).

6284 Sayılı Kanun'a göre şiddet, "Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranıştır" (<http://www.resmigazete.gov.tr>). Şiddet, "genel anlamda başkasını öldürme, sakat bırakma ya da yaralama yoluyla zarar verilmesini içerdiği" için gücü aşan bir durum olarak ele alınmalıdır (Ünsal, 1996: 30).

Tarih boyunca "bir güç göstergesi ve egemen olma arzusuyla" ortaya çıkan ve artarak devam eden şiddetten en çok etkilenen taraflardan birisi kadınlar diğeri ise çocuklardır. Bir güç dengesi üzerine kurulan ailelerde şiddet, eşlerden birisinin diğere karşı kendini ispatlamaya çalışmasıyla ve üstünlük kurma arzusuyla başlamakta ve sonra biçim değiştirerek devam etmektedir (Vatandaş, 2003: 28). Kadınlar bu süreçte şiddetin her türüne (fiziksel, psikolojik, ekonomik, sosyal vb.) maruz kalmaktadırlar. Fakat fiziksel şiddet, aile içi şiddetin en sık uygulanan ve karşımıza çıkan biçimidir (Gökkaya, 2012: 672). Fiziksel şiddet, karşısındakini denetim altına almayı, acı ve korku yaşatarak istekleri gerçekleştirmeyi hedefler. Tehdit, aşağılama, fiziksel temasta bulunarak şiddet uygulama gibi öğeleri de fiziksel şiddet kapsamına girmektedir (Öztürk, 2010: 55).

Kadınlar daha çok özel alan içinde kalması gerektiği düşünüldüğünden maruz kaldıkları şiddet olaylarını saklamak istemektedirler. Ancak fiziksel şiddet dış görünümü etkilemektedir ve bu sebeple saklanması kolay değildir (Özden ve Tunç, 2012: 787). Fiziksel şiddet en sık görülen şiddet türü olup ve kadın üzerindeki olumsuz etkileri kadının kendisini değersiz görme, kendisine olan saygısını yitirme, anksiyete ve korku olarak etkilerini göstermektedir. Ayrıca fiziksel şiddetin bir diğer olumsuz etkisi de şiddet

gören kadınların çocuklarına da aynı şekilde şiddet uygulama eğiliminde olmalarıdır (Uluocak, Gökulu, Bilir, Özbay ve Karacık, 2014: 19-20).

Kadına yönelik aile içi fiziksel şiddet dikkat çekici boyutlardadır ve toplumu çeşitli yönleriyle etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Anketi’nin yapıldığı dönem itibarıyla son bir yıl içerisinde Türkiye’de 15-59 yaş arası kadınlara yönelik eş/partner tarafından gerçekleştirilen fiziksel şiddete sebep olan faktörleri belirlemektir. Çeşitli sosyo-ekonomik ve demografik faktörlerin aile içi fiziksel şiddet görme sıklığı üzerindeki etkilerini belirlemek için sıralı probit regresyon analizi kullanılmıştır.

Literatür Araştırması

Şiddetin kadını ikincilleştiren ve toplumun her alanında var olabilen bir olgu olduğu açıktır. Bu sorun hem dünyada hem de ülkemizde sıkça karşılaşılan yaygın bir sorundur. Bu bakımdan uluslararası ve ulusal düzeyde kadına yönelik şiddetle ilgili olarak yapılmış pek çok araştırma mevcuttur.

Dorahy, Lewis ve Wolfe (2007: 295-305), Kuzey İrlandalı ve aile içi şiddete maruz kalmış kadınların, uğradığı şiddet ile davranışsal ve psikolojik zorlanma arasındaki ilişkiyi değerlendirilmişlerdir. Araştırma sonucunda şiddete maruz kalan kadınların, şiddet görmemiş kadınlara oranla daha fazla depresyon, anksiyete ve kaygı yaşadıkları saptanmıştır. Aynı zamanda şiddet gören kadınların, şiddet görmeyen kadınlara oranla çocukluk döneminde daha fazla duygusal, cinsel ve fiziksel şiddet gördüğü araştırmanın sonuçları arasındadır. Astin, Lawrence ve Foy (1993: 17-28), şiddet gören kadınlarda travma sonrası stres bozukluğunun yaygın olarak görüldüğü sonucuna ulaşmışlardır.

Yanık, Hanbaba, Soygür, Ayaltı ve Doğan (2014: 104-111), 900 kişiye uyguladıkları anket çalışmasında “kadınların, ileriki yaştakilerin, ev hanımlarının, çalışmayanların, okuma- yazma bilmeyenlerin ve boşanmış” olanların daha fazla şiddete maruz kaldığını belirlemişlerdir.

Gracia, Martín-Fernández, Lila, Merlo ve Ivert (2019), İsveç ile İspanya’daki kadına yönelik fiziksel ve cinsel eş şiddetinin verilerini karşılaştırmışlardır. Avrupa Birliği Temel Haklar Anketi Ajansından kadına yönelik şiddetle ilgili veriler toplanmıştır. Bu iki ülke arasındaki farkların kadına yönelik şiddetin yaygınlığındaki gerçek farkları yansıtıp yansıtmadığını belirlemek için analizler yapmışlardır. Yapılan analizler sonucu, her iki ülkede de kadına yönelik fiziksel ve cinsel şiddeti iki ayrı yapıyla ölçmüşlerdir. İspanya ve İsveç örnekleri arasındaki karşılaştırmalarda, hem fiziksel hem de cinsel şiddet faktörlerinin İsveç’te İspanya’dan anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir.

Kivelä, Leppäkoski, Helminen ve Paavilainen (2019: 1283-1297), 2012 ve 2013 yıllarında Finlandiya Merkez Hastanesi'ne gelen 188 hastaya ve 2015 yılında da aynı hastalardan 71 kişiye anket uygulayarak aile işleyişi, sağlık ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi karşılaştırmalı olarak değerlendirmişlerdir. Eşlerin karar verme aşamasında birlikte hareket etmedikleri durumda, aile içi şiddet yaşama olasılığının yükseldiği tespit edilmiştir. Ekonomik durum, düşük eğitim seviyesi ve ebeveynler ile iletişim kopukluğu olması aile içi şiddet mağduru olmanın önemli risk faktörleri olduğu bulunmuştur.

Roberts ve Price (2019), aile içi şiddetin algıları üzerindeki etkisini Kuzey İngiltere'deki bir üniversitede öğrenim gören 398 kişiye anket uygulayarak ölçmek istemişlerdir. Elde edilen bulgulara göre; katılımcıların tamamı aile içi şiddetin ne olduğunu bildiklerini ve katılımcıların %74,9'u hem erkek hem de kadınların aile içi şiddete maruz kaldıklarını düşünmektedirler. Kadınlar erkeklere göre daha geniş davranış biçimlerini yani psikolojik, duygusal ve ekonomik şiddet türlerini aile içi şiddet olarak değerlendirmişlerdir. Kadınlar daha çok aile içi şiddet mağdurları olduğundan, aile içi şiddeti kontrol etme konusunda daha fazla bilgi sahipleridir.

Chowdhury, Rahman, Morium, Hasan, Bhuiyan ve Arifeen (2018), gecekondu bölgelerinde kadına yönelik aile içi şiddeti belirlemek için Bangladeş'in Chittagong City Corporation bölgesinde 5 yaşın altında en az bir çocuğu olan ve en az 1 yıl evli olan 87 kadın arasında kesitsel bir çalışma yapmışlardır. Kadınların %57,5'i son bir yıl boyunca eşleri tarafından aile içi şiddete uğramaktadırlar. Aile üye sayısı dörtten fazla olanların aile içi şiddeti yaşama olasılıkları daha fazla ve sosyoekonomik özgürlüğü olan kadınların ise aile içi şiddete maruz kalma olasılıkları daha az olarak bulunmuştur. Kadına yönelik aile içi şiddeti etkileyen faktörler evlilik yaşı, aile üye sayısı, eğitim, alkol kullanımı ve yaş olarak tespit edilmiştir.

Genç, Altıparmak ve Gündüz (2019: 391-408), 210 evli erkeğe anket uygulayarak kadına yönelik aile içi şiddete olan bakış açılarını öğrenmek istemişlerdir. Araştırmanın sonuçlarına göre, eğitim seviyesi ile ekonomik şiddet arasında doğrusal bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Erkeğin mesleği ve evlilik kararının kim veya kimlerle birlikte verildiğine göre şiddet durumu farklılık göstermektedir. Şiddetin sebepleri daha çok ekonomik sorunlar, ikili ilişkilerden kaynaklı sorunlar, psikolojik sorunlar ve toplum baskısı olarak görülmektedir.

Dekel, Shaked, Ben-Porat ve Itzhaky (2019: 329-345), İsrail'de aile içi şiddet nedeniyle kadın sığınma evlerine başvuran 500 kadına anket uygulayarak travma sonrası stres bozukluğu oranlarını incelemişlerdir. Ankete katılanların %61'inde travma sonrası stres bozukluğu olduğu tespit edilmiştir. Çocukluk çağında şiddete maruz kalma ve çaresizlik hissi travma sonrası stres bozukluğu ile ilişkili bulunmuştur. Fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddetin travma sonrası stres bozukluğunu olumsuz yönde tetiklediği sonucuna varmışlardır.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Etkileyen Faktörlerin Sıralı Probit Regresyon Modeliyle Belirlenmesi

Alves, Manita, Caldas, Fernández-Martinez, Gomes da Silva ve Magalhães (2019: 621-641), Portekiz’de kadına yönelik aile içi şiddete yönelik uygulanan politikaların eş şiddeti ve mağduriyet süreciyle ilgili algıların etkilerini analiz etmeyi amaçlamışlardır. Kadınların yasal olarak kendilerini daha fazla güvence altında hissettiklerinden ve daha eğitilmiş olduklarından dolayı aile içi şiddet karşısında daha az hoşgörü ve dayanıklılık gösterip, suçluya daha fazla sorumluluk yükledikleri ve raporlama konusunda daha güçlü davrandıkları tespit edilmiştir.

Ahmadi, Mehri, Nadrian, Hashemian ve Rahayy (2018: 49-53), 2018 yılında Sabzevar’da evli kadınlarda aile içi şiddet derecesini ve buna bağlı faktörleri belirlemek istemişlerdir. Yaşanılan şiddet türleri sözel şiddet (%18) ve duygusal şiddet (%15) olarak tespit edilmiştir. Aile içi şiddeti etkileyen faktörler ise, sosyal konular, yaşam tarzı ve kültürel durumlar, maddi yetersizlik, eğitimsizlik, kocanın ailesinin müdahaleleri olarak belirlenmiştir.

Barchi, Winter, Dougherty, Ramaphane ve Solomon (2018), Kuzeybatı Botsvana’daki 469 kadınla görüşmeler yaparak akıl sağlığı ile yakın eş şiddeti arasındaki bağlantıları araştırmak istemişlerdir. Kadınların %31’inin önemli depresif bozukluğu yaşadıkları bulunmuştur. Beş kadından biri yakın zamanda duygusal şiddet yaşadığını belirtirken, %37’si de kadına yönelik fiziksel şiddet yaşadığını belirtmiştir. Son 12 ay içerisinde duygusal ve fiziksel şiddet yaşayan kadınların yakın zamanda her iki şiddet biçimini yaşamamış olan kadınlara göre önemli depresif bozukluk belirtilerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Depresif bozukluğu ile ilişkili faktörlerin, yakın eş tarafından duygusal ve fiziksel şiddet yaşama ve eşlerin alkol tüketimi ile bir ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir.

Tekkas Kerman ve Betrus (2018), Türkiye’de kadına yönelik şiddetle ilgili çalışmaları inceleyerek kadına yönelik aile içi şiddeti etkileyen faktörleri tespit etmişlerdir. Kadına yönelik aile içi şiddeti etkileyen faktörlerin genç yaşta evlilik, düşük eğitim düzeyi, alkol kullanımı, zorla evlendirilme, yoksulluk, sosyal destek eksikliği, iş bulma olanaklarının eksikliği, erkeklerin kadınlara üstünlüğünün ve baskınlığının kültürel olarak kabul edilme düşüncesinin olduğu tespit edilmiştir.

Iregui-Bohórquez, Ramírez-Giraldo ve Tribín-Urbe (2019: 146-172), Kolombiya’da kırsal kesimde yaşayan kadınların işgücü gelirleri ile aile içi şiddet arasındaki ilişkiyi incelemek istemişlerdir. Kadınların sanayi ve ticaretteki kazançlarının artması ve bu sektörlerde daha fazla gelir elde etmelerinden dolayı aile içi şiddet yaşama riski azalırken, gelirlerini hizmet sektöründen kazanan kadınların (otel, restoran vb.) aile içi şiddete maruz kalma olasılıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Dessie ve Negeri (2019: 415-422), varlık endeksinin, aile içi şiddeti önemli ölçüde etkilediğini ve sonuç olarak, yoksul kadınların aile içi şiddete maruz kalma oranlarının, zengin kadınlardan 1,2 kat daha fazla olduğunu tespit

etmişlerdir. Eşleri ile birlikte yaşayan kadınların, eşleri ile birlikte yaşamayan kadınlara göre aile içi şiddete maruz kalma ihtimallerinin 7,5 kat daha az olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Eşi ilköğretimi tamamlayan kadınların aile içi şiddete maruz kalmaları, eşi eğitim görmemiş kadınlardan 6 kat daha az olduğunu ve aynı şekilde eşi yükseköğrenimi tamamlayan kadınların aile içi şiddete maruz kalmaları, eşi eğitim görmemiş kadınlardan 6,4 kat daha az olduğunu tespit etmişlerdir.

Araştırma Yöntemi, Veri ve Değişkenler

Yöntem

Bu çalışmada, kadınların sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile içi fiziksel şiddet görme sıklığı üzerindeki etkilerini belirlemek için sıralı probit regresyon analizi kullanılmıştır. Bağımlı değişkenin kategorisinin ikiden fazla olduğu durumlarda seçenekler arasında doğal bir sıralama olduğunda sıralı nitel tercih modelleri kullanılmaktadır. İki ve daha çok değerli bağımlı değişkenin açıklanmaya çalışıldığı çalışmalarda, tahmin için kullanılan kümülâtif dağılım fonksiyonunun "normal dağılım"a ait olduğu kabulü yapılması durumunda probit model ortaya çıkmaktadır (Greene, 2012: 736). Sıralı probit modeli, iki durumlu probit modelinde izlenen benzer yolla oluşturulmaktadır (Özer, 2004, s.92). Başlangıç olarak,

$$Y^* = x' \beta + \varepsilon_i \quad (1)$$

modeli ele alınır. Y^* gözlenemez gizli değişkenini ifade etmektedir ve gözlenemeyen sürekli tesadüfi değişkendir. x' açıklayıcı değişkenler vektörünü, hata terimini ifade eden ε' un, ortalamasının 0, varyansının 1 olduğu ve standart normal dağılım gösterdiği varsayılır.

J+1 düzeyli gözlenen y değişkeni gözlemlenemeyen Y^* değişkeni yardımıyla şu şekilde tanımlanır:

$$y = 0 \quad \text{eğer } Y^* < \mu = 0$$

$$y = 1 \quad \text{eğer } \mu_0 < Y^* \leq \mu_1$$

$$y = 2 \quad \text{eğer } \mu_1 < Y^* \leq \mu_2$$

...

$$y = J \quad \text{eğer } \mu_{j-1} < Y^* \quad (2)$$

Yukarıdaki eşitlikte yer alan j μ 'ler probit modeldeki eşik değerlerini ifade etmektedir. μ 'lar, β ile tahmin edilecek bilinmeyen katsayılardır.

Bağımlı değişkenin bu değerleri alma olasılıkları sıralı probit model için;

$$P(Y = 0) = \Phi(-\beta'X)$$

$$P(Y = 1) = \Phi(\mu_1 - \beta'X) - \Phi(-\beta'X)$$

$$P(Y = 2) = \Phi(\mu_2 - \beta'X) - \Phi(\mu_1 - \beta'X)$$

...

$$P(Y = j) = 1 - \Phi(\mu_{j-1} - \beta'X) \quad (3)$$

şeklinde yazılır ve tüm olasılıkların pozitif olması için

$0 < \mu_1 < \mu_2 < \dots < \mu_{j-1}$ eşitsizliğinin sağlanması gerekir (Greene, 2012: 736-738).

Olasılıklar üzerine x açıklayıcı değişkenlerin marjinal etkileri, katsayılara eşit değildir. Üç kategori olduğunda bilinmeyen bir eşik parametresi (μ) vardır. Üç olasılık olduğu varsayılırsa, açıklayıcı değişkenlerdeki değişimlerin marjinal etkileri aşağıdaki şekilde ifade edilebilmektedir (Akın, 2002: 75).

$$\frac{\partial P(y=0)}{\partial x} = -\Phi(\beta'x)\beta$$

$$\frac{\partial P(y=1)}{\partial x} = [\Phi(-\beta'x) - \Phi(\mu - \beta'x)]\beta$$

$$\frac{\partial P(y=2)}{\partial x} = \Phi(\mu - \beta'x)\beta \quad (4)$$

Veri

Bu çalışmanın amacı, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Anketi'nin yapıldığı dönem itibariyle son bir yıl içerisinde Türkiye'deki kadınlara yönelik eş/partner tarafından gerçekleştirilen fiziksel şiddeti etkileyen sosyo-ekonomik, demografik, kişisel ve çevresel faktörleri belirlemektir. Aile içi

fiziksel şiddeti etkileyen faktörleri belirlemek için sıralı probit regresyon modeli kullanılmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından 2014 yılında gerçekleştirilen Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması mikro veri seti kullanılmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu'ndan alınan araştırmadaki veri seti, kadınlara yapılan anket çalışmasıyla elde edilen yatay-kesit verilerinden oluşmaktadır. 2014 Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 11247 örnek hanede 15-59 yaş arasındaki 7462 kadın ile görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örnekleme yöntemi küme örneklemesidir.

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasında, anketler hane halkı soru kâğıdı (hanedeki birey sayısı, hanedeki oda sayısı, refah düzeyi göstergeleri gibi durumlar sorgulanmış) ve kadın soru kâğıdı (kadının ve eşin/partnerin sosyo-demografik ve diğer özellikleri sorgulanmış) şeklinde uygulanmıştır. Bu veriler iki ayrı excel dosyasında gönderilmiştir. Hanehalkı ve kadın verilerinden oluşan excel dosyası tek bir veri dosyasında birleştirilmiştir. Birleştirme sonrası hane bilgisine ulaşılamayan 392 kadın analizden çıkartılarak 7070 kadına ait veri üzerinden işlem yapılmıştır.

Çalışmada eş/partner şiddeti incelendiğinden dolayı, kadının birliktelik durumu değişkeninde hiç birlikteliği olmamış kategorisindeki 612 kadına ait veriler çıkartılmış ve dikkate alınacak birim sayısı 6458 olarak hesaplanmıştır.

Değişkenler

Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Anketi'nde, anketin yapıldığı dönem itibariyle kadınlara yönelik son bir yıl içinde gerçekleşen fiziksel şiddetin sıklığını ölçmek için kategorilerin sıralı olduğu (çok kez, birkaç kez, iki kez, bir kez ve hiç) soru sorulmuştur. Bağımlı değişken olarak modele alınan bu soruda kategorilerdeki gözlem sayısının az olması nedeniyle daha anlamlı sonuçların elde edilebilmesi için beşli kategori üçlü kategoriye dönüştürülmüştür. Bağımlı değişkenin yeni kategorileri; "çok kez şiddet görenler (çok kez)", "birkaç kez ve daha az şiddet görenler (birkaç kez, iki kez ve bir kez kategorileri birleştirildi)" ve "şiddet görmeyenler (hiç)" şeklinde düzenlenmiştir.

Çalışmanın amacı doğrultusunda; kadının yaşı, eğitim durumu, çalıştığı sektör, sağlık güvencesi durumu, intihar etme düşüncesi durumu, intihar denemesi durumu, kadının eşinin/partnerinin çalıştığı sektör, eşin/partnerin içki kullanma durumu, eşin/partnerin kumar oynama durumu, eşin/partnerin uyuşturucu kullanma durumu, eşi/partnerin fiziksel şiddet içeren kavgaya karışma durumu, kadının ikamet ettiği hanedeki birey sayısı, evin oda sayısı, yerleşim bölgesi, kadının birliktelik durumu ve kadının

refah seviyesi gibi faktörlerin aile içi fiziksel şiddet üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu araştırılmıştır.

Daha anlamlı sonuçlar bulunması amacıyla, çalışmada kullanılacak bazı bağımsız değişkenlerin kategorilerinde de düzenleme yapılmıştır. Kadının çalıştığı sektör değişkeni, “kamu”, “özel” ve “çalışmıyor” şeklinde düzenlenmiştir. Sağlık güvencesi durumu değişkeni, “hayır” ve “evet (SGK, SSK, Emekli Sandığı, Bağ-Kur, Özel Sağlık Sigortası ve Genel Sağlık Sigortası kategorileri birleştirildi)” şeklinde düzenlenmiştir. Kadının eşinin/partnerinin çalıştığı sektör değişkeni, “kamu”, “özel” ve “çalışmıyor” şeklinde düzenlenmiştir. Eşin/Partnerin içki kullanma durumu değişkeni, “hayır” ve “evet (Her gün/ Hemen hemen her gün, Haftada 1-2 gün, Ayda birkaç kez, Ayda birden az kategorileri birleştirildi)” şeklinde düzenlenmiştir. Eşin/Partnerin kumar oynama durumu değişkeni, “hayır” ve “evet ((Her gün/ Hemen hemen her gün, Haftada 1-2 gün, Ayda birkaç kez, Ayda birden az kategorileri birleştirildi)” şeklinde düzenlenmiştir. Eşin/Partnerin uyuşturucu kullanma durumu değişkeni, “hayır” ve “evet ((Her gün/ Hemen hemen her gün, Haftada 1-2 gün, Ayda birkaç kez, Ayda birden az kategorileri birleştirildi)” şeklinde düzenlenmiştir. Kadının birliktelik durumu değişkeni, “Evli değil ama halen bir birlikteliği var (Halten bir birlikteliği var, Halen evli değil/ Birlikteliği var kategorileri birleştirildi)”, “Biten birliktelik var (Biten birlikteliği var, Halen evli değil/Birlikteliği olmamış kategorileri birleştirildi)” ve “Halten evli” şeklinde düzenlenmiştir.

Ankete katılan kadınların refah düzeyi değişkeni, ankette sorgulanan hanelerin refah düzeyi göstergeleri kullanılarak elde edilmiştir. Ankette hanelerin Buzdolabı, Derin Dondurucu, Gazlı Elektrikli Fırın, Mikrodalga Fırın, Bulaşık Makinesi, Çöp Öğütücü, Çamaşır Makinesi, Çamaşır Kurutma Makinesi, Ütü, Elektrik Süpürgesi, LCD/Plazma Televizyon, Ev Sinema Sistemi, Televizyon, Uydu Yayını, Ödemeli TV Yayınları, DVD/VCD Çalar, Cep Telefonu, Telefon, Diz üstü/Tablet Bilgisayar, Masaüstü Bilgisayar, İnternet Bağlantısı, Klima, Özel Araba ve Traktör sahipliği durumları sorulmuştur. Ankette sahiplik durumu sorgulanan eşyaların 2014 yılı ortalama nominal fiyatları TÜİK’ten alınmıştır. Her bir hanenin sahip olduğu eşyaların nominal fiyatları toplanarak refah seviyesi değişkeni elde edilmiştir. Bu değişken nominal değerlerden oluştuğu için, söz konusu değişken değerleri yaklaşık beş eşit parçaya bölünerek (20., 40., 60. ve 80. pörsentil değerleri hesaplandı) beş kategorili bir değişkene dönüştürülmüştür. Bu değişkenlerin kategorileri, “1. refah seviyesi (en düşük)”, “2. refah seviyesi”, “3. refah seviyesi”, “4. refah seviyesi” ve “5. refah seviyesi (en yüksek)” şeklinde oluşturulmuştur (Ünver ve Alkan, 2020).

Sıralı probit regresyon modeline alınacak tüm değişkenlere ait kategorilerin etkilerini gözlemlemek amacıyla ordinal ve nominal değişkenler kukla değişkenler olarak tanımlandı (Alkan, Oktay, Ünver ve Gerni, 2020; Alkan, 2016; Alkan, Oktay ve Genç, 2015; Alkan, Abar ve Karaaslan, 2015). Bu çalışmadaki aile içi fiziksel şiddette etkili olabilecek değişkenlere ilişkin tanımlayıcı bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Sıralı Probit Regresyon Modelinde Kullanılan Bağımsız Değişkenler

Değişken	Açıklama
Yaş	Kadınların yaş değerleri
Kadının eğitim durumu	Kadının en son tamamladığı sınıf
Kadının çalıştığı sektör	Kadının çalıştığı sektörü belirten 3 ayrı sektör kategorisi kukla değişkenlerle temsil edilmektedir. Bu kategoriler; çalışmıyor, kamu, özel şeklinde sıralanabilir. Her değişken kişinin o kategoride bulunması durumunda 1 değerini, aksi durumda 0 değerini almaktadır.
Sağlık güvencesi	Kadının sağlık güvencesi olmaması durumunda 0, olma durumunda 1 değerini almaktadır.
İntihar düşüncesi	Kadının hayatına son verme düşüncesi olmaması durumunda 0 değerini, olma durumunda 1 değerini almaktadır.
İntihar denemesi	Kadının hayatına son vermeyi denememesi durumunda 0 değerini, deneme durumunda 1 değerini almaktadır.
Eşin/Partnerin eğitim durumu	Eşin/Partnerin en son tamamladığı sınıf
Eşin/Partnerin çalıştığı sektör	Eşin/Partnerin çalıştığı sektörü belirten 3 ayrı sektör kategorisi kukla değişkenlerle temsil edilmektedir. Bu kategoriler; çalışmıyor, kamu, özel şeklinde sıralanabilir. Her değişken kişinin o kategoride bulunması durumunda 1 değerini, aksi durumda 0 değerini almaktadır.
Eşin/Partnerin içki kullanma durumu	Eş/Partner içki kullanmıyor ise 0, kullanıyor ise 1 değerini almaktadır.
Eşin/Partnerin kumar oynama durumu	Eş/Partner kumar oynamıyor ise 0, oynuyor ise 1 değerini almaktadır.
Eşin/Partnerin uyuşturucu kullanma durumu	Eş/Partner uyuşturucu kullanmıyor ise 0, kullanıyor ise 1 değerini almaktadır.
Eşin/Partnerin fiziksel şiddet içeren kavgaya karışma durumu	Eş/Partner kavgaya karışmamış ise 0, karışmış ise 1 değerini alır.
Hanedeki birey sayısı	Hanede bulunan bireylerin sayısı
Evin oda sayısı	Kadınların ikamet ettiği evin oda sayısı
Yerleşim Bölgesi	Yerleşim bölgesini belirten 12 ayrı kategori kukla değişkenlerle temsil edilmektedir. Bu kategoriler; TR1 İstanbul, TR2 Batı Marmara, TR3 Ege, TR4 Doğu Marmara, TR5 Batı Anadolu, TR6 Akdeniz, TR7 Orta Anadolu, TR8 Batı Karadeniz, TR9 Doğu Karadeniz, TRA Kuzeydoğu Anadolu, TRB Ortadoğu Anadolu, TRC Güneydoğu Anadolu şeklinde sıralanabilir. Her değişken kişinin o kategoride bulunması durumunda 1 değerini, aksi durumda 0 değerini almaktadır.
Birliktelik durumu	Birliktelik durumunu belirten 3 ayrı kategori kukla değişkenlerle temsil edilmektedir. Bu kategoriler; evli değil ama birlikteliği var, biten birliktelik var, halen evli şeklinde sıralanabilir. Her değişken kişinin o kategoride bulunması durumunda 1 değerini, aksi durumda 0 değerini almaktadır.
Refah seviyesi	Refah seviyesini belirten 5 ayrı kategori kukla değişkenlerle temsil edilmektedir. Bu kategoriler, 1. refah seviyesi (en düşük), 2. refah seviyesi, 3. refah seviyesi, 4. refah seviyesi ve 5. refah seviyesi (en yüksek) şeklinde sıralanabilir. Her değişken kişinin o kategoride bulunması durumunda 1 değerini, aksi durumda 0 değerini almaktadır.

Etik Onayı

Bu çalışmada ikincil veriler kullanılmıştır. Çalışmada Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından 2014 yılında yapılan Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasının mikro veri seti kullanılmıştır. Makalede Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasının verilerini kullanabilmek için veri paylaşımını yapan Türkiye İstatistik Kurumu’ndan resmi izin alınmıştır. Ayrıca, çalışmaya konu mikro verilerin kullanımı için Türkiye İstatistik Kurumuna “Taahhütname” verilmiştir.

Sonuçlar

Betimleyici İstatistikler

Araştırmada, istatistiksel analizler için SPSS 20 ve STATA 14 paket programları kullanılmıştır. Sıralı probit regresyon modeline alınacak bağımlı ve bağımsız değişkenlerin frekans ve tanımlayıcı istatistikleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2’de belirtildiği gibi, anketi cevaplayan kadınların %4,6’sı birkaç kez ve daha az, %2,2’si çok kez fiziksel şiddete maruz kalırken, %93,2’si ise hiç maruz kalmamıştır. Araştırmaya konu olan kadınların %88,4’ünün sağlık güvencesinin olduğu, %18,5’inin intihar düşüncesinde olduğu ve %6,5’inin ise intiharı denediği tespit edilmiştir. Yerleşim bölgesine göre kadınların %9,5’i TR1 İstanbul, %9’u TR2 Batı Marmara, %8,7’si TR3 Ege, %9,8’i TR4 Doğu Marmara, %5,4’ü TR5 Batı Anadolu, %8,1’i TR6 Akdeniz, %8,4’ü TR7 Orta Anadolu, %9,7’si TR8 Batı Karadeniz, %7,8’i TR9 Doğu Karadeniz, %8,8’i TRA Kuzeydoğu Anadolu, %7,8’i TRB Ortadoğu Anadolu ve %87’si TRC Güneydoğu Anadolu bölgesinde ikamet etmektedirler. Kadınların %4’ü kamu sektöründe çalıştığını, %26’sı özel sektörde çalıştığını ve %69,4’ü de çalışmadığını belirtmişlerdir. Birliktelik durumuna göre kadınların %86’sı halen evli olduğunu, %4,4’ünün evli olmayıp ama bir birlikteliği olduğunu ve %9,6’sı da sonlanan birlikteliği olduğunu belirtmiştir. Kadınların %20,6’sının 1. refah seviyesinde(en düşük), %19,4’ünün 2. refah seviyesinde, %19,8’inin 3. refah seviyesinde, %20,2’sinin 4. refah seviyesinde ve %20’sinin de 5. refah seviyesinde (en yüksek) olduğu belirlenmiştir.

Çalışmaya katılan kadınların %68’i eşlerinin/partnerlerinin özel sektörde çalıştığını, %12,9’u eşlerinin/partnerlerinin kamu sektöründe çalıştığını ve %19,1’i de eşlerinin/partnerlerinin çalışmadığını ifade etmişlerdir. Kadınların eşlerinin/partnerlerinin %20’si içki kullanmakta, %0,6’sı uyuşturucu kullanmakta, %2’si kumar oynamaktadır ve %10,2’si ise fiziksel şiddet içeren kavgaya karışmıştır.

Çalışmaya katılan kadınların ortalama yaşı 37,63, kadınların eğitim durumu ortalama 6,37 yıl iken, kadınların eşlerinin/partnerlerinin eğitim durumu

8,07 yıldır. Kadınların ikamet ettiği hanedeki oda sayısı ortalama 3,57 iken, hanedeki birey sayısı ortalama 4,27'dir.

Tablo 2: Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete Etkili Olabilecek Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlere İlişkin Bulgular

Bağımlı Değişken		Sayı*	Yüzde
Anketin yapıldığı dönem itibariyle son bir yıl içinde fiziksel şiddet ile karşılaşma sıklığı	Hiç	5989	93,2
	Birkaç kez ve daha az	294	4,6
	Çok kez	139	2,2
Bağımsız Değişkenler (Nitel Değişkenler)			
Sağlık Güvencesi	Hayır	747	11,6
	Evet	5703	88,4
İntihar Düşüncesi	Hayır	5248	81,5
	Evet	1190	18,5
İntihar Denemesi	Hayır	5998	93,5
	Evet	416	6,5
Eşin/Partnerin İçki Kullanma Durumu	Hayır	5157	80
	Evet	1292	20
Eşin/Partnerin Kumar Oynama Durumu	Hayır	6318	98
	Evet	128	2
Eşin/Partnerin Uyuşturucu Kullanma Durumu	Hayır	6395	99,4
	Evet	39	0,6
Eşin/Partnerin Fiziksel Şiddet İçeren Kavgayla Karşılaşma Durumu	Hayır	5769	89,8
	Evet	655	10,2
Yerleşim Bölgesi	TR1 İstanbul	615	9,5
	TR2 Batı Marmara	582	9
	TR3 Ege	559	8,7
	TR4 Doğu Marmara	634	9,8
	TR5 Batı Anadolu	348	5,4
	TR6 Akdeniz	524	8,1
	TR7 Orta Anadolu	542	8,4
	TR8 Batı Karadeniz	627	9,7
	TR9 Doğu Karadeniz	503	7,8
	TRA Kuzeydoğu Anadolu	571	8,8
Kadının Çalıştığı Sektör	Çalışmıyor	4478	69,4
	Kamu	257	4
	Özel	1718	26,6
Eşin/Partnerin Çalıştığı Sektör	Çalışmıyor	1230	19,1
	Kamu	828	12,9
	Özel	4371	68
Birliktelik Durumu	Evli değil ama birlikteliği var	285	4,4
	Biten birliktelik var	618	9,6
	Halen evli	5555	86
Refah Seviyesi	1. Refah seviyesi (en düşük)	1328	20,6
	2. Refah seviyesi	1255	19,4
	3. Refah seviyesi	1277	19,8
	4. Refah seviyesi	1307	20,2

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Etkileyen Faktörlerin Sıralı Probit Regresyon Modeliyle Belirlenmesi

5. Refah seviyesi (en yüksek)		
Bağımsız Değişkenler (Nicel Değişkenler)	Ortalama	Standart Sapma
Yaş	37,63	11,046
Kadının eğitim durumu	6,37	4,152
Eşin/Partnerin eğitim durumu	8,07	3,846
Hanedeki birey sayısı	4,27	1,897
Evin oda sayısı	3,57	0,948

* Ankette bazı sorular boş bırakıldığı için değişkenlere ilişkin frekanslar farklılıklar göstermektedir.

Sıralı Probit Regresyon Model Tahmini

Eşinin/Partnerin kadına yönelik fiziksel şiddet sıklığı ile ilgili model sonuçları ve marjinal etkiler Tablo 3’te belirtilmektedir.

Tablo 3’e göre, kadının yaşı bir birim arttıkça birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı %0,1 azalırken, çok kez şiddet görme olasılığı ise %0,1 azalmaktadır. İntihar etme düşüncesinde olan kadınların olmayanlara göre birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı %3,3 daha fazla iken, çok kez şiddet görme olasılığı ise %2,2 daha fazladır. İntihar etmeyi deneyen kadınların denemeyenlere göre birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı %2,5 daha fazla iken, çok kez şiddet görme olasılığı ise %1,7 daha fazladır. TR2 Batı Marmara bölgesinde yaşayan kadınların TRA Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde yaşayan kadınlara göre birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı %1,7 daha fazla iken, çok kez şiddet görme olasılığı ise %1,1 daha fazladır. TR7 Orta Anadolu bölgesinde yaşayan kadınların TRA Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde yaşayan kadınlara göre birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı %2,7 daha fazla iken, çok kez şiddet görme olasılığı ise %1,9 daha fazladır. TR8 Batı Karadeniz bölgesinde yaşayan kadınların TRA Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde yaşayan kadınlara göre birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı %1,4 daha fazla iken, çok kez şiddet görme olasılığı ise %0,9 daha fazladır. Kadınların birliktelik durumuna bakıldığında, evli olmayıp bir birlikteliği olan kadınların halen evli olan kadınlara göre çok kez şiddet görme olasılığı %1,5 azken, birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı ise %2,6 azdır. 1. refah seviyesinde (en düşük) olan kadınların 5. refah seviyesinde (en yüksek) olan kadınlara göre birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı ise %1,3 daha fazla iken çok kez şiddet görme olasılığı %0,8 daha fazladır. 2. refah seviyesinde olan kadınların 5. refah (en yüksek) seviyesinde olan kadınlara göre birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı ise %1,2 daha fazla iken, çok kez şiddet görme olasılığı %0,7 daha fazladır. 3. refah seviyesinde olan kadınların 5. refah (en yüksek) seviyesinde olan kadınlara göre birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı ise %0,6 daha fazla iken, çok kez şiddet görme olasılığı %0,3 daha fazladır. Kadınların eşinin/partnerinin eğitim durumu bir birim arttıkça birkaç kez ve

daha az şiddet görme olasılığı %0,2 azalırken, çok kez şiddet görme olasılığı ise %0,1 azalmaktadır. Eşi/Partneri kamu sektöründe çalışan kadınların, eşi/partneri çalışmayan kadınlara göre birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı %2 daha fazla iken, çok kez şiddet görme olasılığı ise %1,2 daha fazladır. Eşi/Partneri özel sektörde çalışan kadınların, eşi/partneri çalışmayan kadınlara göre birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı %1,6 daha fazla iken, çok kez şiddet görme olasılığı ise %1 daha fazladır. Eşi/Partneri içki kullanan kadınların, eşi/partneri içki kullanmayan kadınlara göre birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı %1,9 daha fazla iken, çok kez şiddet görme olasılığı ise %1,3 daha fazladır. Eşi/Partneri kumar oynayan kadınların, eşi/partneri kumar oynamayan kadınlara göre birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı %2,6 daha fazla iken, çok kez şiddet görme olasılığı ise %1,9 daha fazladır. Eşi/Partneri uyuşturucu kullanan kadınların, eşi/partneri uyuşturucu kullanmayan kadınlara göre birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı %4,3 daha fazla iken, çok kez şiddet görme olasılığı ise %3,5 daha fazladır. Eşi/Partneri fiziksel şiddet içeren kavgaya karışan kadınların, eşi/partneri fiziksel şiddet içeren kavgaya karışmayan kadınlara göre birkaç kez ve daha az şiddet görme olasılığı %4,8 daha fazla iken, çok kez şiddet görme olasılığı ise %3,6 daha fazladır. Evin oda sayısı bir birim arttıkça kadının birkaç kez ve daha az şiddet yaşama olasılığı %0,7 azalırken çok kez şiddet görme olasılığı ise %0,5 azalmaktadır

Tablo 3: Kadınların Fiziksel Şiddetle Karşılaşma Sıklığına İlişkin Sıralı Probit Model Tahmini ve Marjinal Etkiler

Değişkenler	β (Std. Hata)	P	Çok Kez Şiddet Görenlerin Marjinal Etkisi	Birkaç kez ve daha az Şiddet Görenlerin Marjinal Etkisi
Yaş	0,017(0,003)	0,000	-0,001(0,0001)	-0,001(0,0002)
Kadının eğitim durumu	0,010(0,011)	0,342	-0,0004(0,001)	-0,001(0,001)
Kadının Çalıştığı Sektör (referans: çalışmıyor)				
Kamu	0,030(0,184)	0,870	-0,001(0,008)	-0,002(0,012)
Özel	0,023(0,071)	0,745	-0,001(0,003)	-0,001(0,005)
Sağlık Güvencesi (referans: hayır)				
Evet	0,122(0,088)	0,164	-0,006(0,005)	-0,009(0,007)
İntihar Düşüncesi (referans: hayır)				
Evet	-0,420(0,083)	0,000	0,022(0,005)	0,033(0,008)
İntihar Denemesi (referans: hayır)				
Evet	-0,313(0,110)	0,004	0,017(0,007)	0,025(0,010)
Eşin/Partnerin eğitim durumu				
Eşin/Partnerin Çalıştığı Sektör (referans: çalışmıyor)	0,239(0,011)	0,036	-0,001(0,000)	-0,002(0,001)
Kamu	-0,315(0,128)	0,014	0,012 (0,006)	0,020(0,008)
Özel	-0,265(0,088)	0,003	0,010 (0,003)	0,016(0,005)
Eşin/Partnerin İçki Kullanma Durumu (referans: hayır)				
Evet	-0,253(0,078)	0,001	0,013 (0,004)	0,019(0,006)
Eşin/Partnerin Kumar Oynama Durumu (referans: hayır)				
Evet	-0,332(0,175)	0,059	0,019 (0,013)	0,026(0,016)
Eşin/Partnerin Uyuşturucu Kullanma Durumu (referans: hayır)				
Evet	-0,504(0,259)	0,052	0,035 (0,026)	0,043(0,027)
Eşin/Partnerin Fiziksel Şiddet İçeren Kavgaya Karışma Durumu (referans: hayır)				
Evet	-0,560(0,079)	0,000	0,036 (0,007)	0,048(0,008)
Hanedeki birey sayısı	-0,014(0,017)	0,392	0,001 (0,001)	0,001(0,001)
Evin oda sayısı	0,104(0,039)	0,007	-0,005 (0,002)	-0,007(0,003)

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Etkileyen Faktörlerin Sıralı Probit Regresyon Modeliyle Belirlenmesi

Bölge (referans: TRA Kuzeydoğu Anadolu)				
TR1 İstanbul	-0,055(0,129)	0,672	0,002(0,005)	0,003(0,008)
TR2 Batı Marmara	-0,246(0,127)	0,053	0,011(0,006)	0,017(0,009)
TR3 Ege	-0,166(0,131)	0,205	0,007(0,006)	0,011(0,007)
TR4 Doğu Marmara	0,103(0,141)	0,467	-0,003(0,005)	-0,006(0,008)
TR5 Batı Anadolu	-0,227(0,145)	0,116	0,010(0,007)	0,015(0,010)
TR6 Akdeniz	-0,116(0,129)	0,367	0,005(0,005)	0,007(0,008)
TR7 Orta Anadolu	-0,373(0,124)	0,003	0,019(0,007)	0,027(0,009)
TR8 Batı Karadeniz	-0,213(0,124)	0,085	0,009(0,005)	0,014(0,008)
TR9 Doğu Karadeniz	-0,085(0,141)	0,546	0,003(0,006)	0,005(0,009)
TRB Ortadoğu Anadolu	-0,033(0,130)	0,800	0,001(0,005)	0,002(0,008)
TRC Güneydoğu Anadolu	-0,029(0,130)	0,825	0,001(0,005)	0,002(0,008)
Birliktelik Durumu (referans: halen evli)				
Evli değil ama birlikteliği var	0,499(0,172)	0,004	-0,015(0,004)	-0,026(0,007)
Biten birliktelik var	0,076(0,110)	0,489	-0,003(0,005)	-0,005(0,007)
Refah Seviyesi (referans: 5. refah seviyesi en yüksek)				
1. refah seviyesi (en düşük)	-0,197(0,110)	0,074	0,008(0,005)	0,013(0,007)
2. refah seviyesi	-0,177(0,101)	0,082	0,007(0,004)	0,012(0,007)
3. refah seviyesi	-0,089(0,102)	0,380	0,003(0,004)	0,006(0,006)
4. refah seviyesi	-0,106(0,106)	0,318	0,004(0,004)	0,007(0,007)
Kesim Noktası 1 (Çok kez şiddet görenler)	-1,594(0,286)	0,000		
Kesim Noktası 2 (Birkaç kez ve daha az şiddet görenler)	-1,003(0,289)	0,001		

Tartışma ve Sonuç

Günümüzde araştırılan ve dikkatleri üzerinde toplayan konulardan biri haline gelen şiddet olgusuna sosyal bilim dallarında da ilgi duyulmaktadır. İnsan yaşamını olumsuz yönde etkileyen ve giderek artan şiddet olayları hayatımızın her döneminde karşımıza çıkan ve hızla yaygınlaşan gizli bir tehlike haline gelmiştir. Her yıl binlerce insan şiddet nedeniyle hayatını kaybetmekte ya da ciddi travmalar yaşamaktadır. Bu nedenlerden dolayı bu çalışma, insan yaşamını olumsuz etkileyen şiddet olaylarının nedenlerini ve boyutlarını araştırmak amacıyla ele alınmıştır.

Bu çalışmada, 2014 yılında TÜİK tarafından yapılan Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Anketi’nin yapıldığı dönem itibariyle son bir yıl içinde aile içi fiziksel şiddet yaşayan kadınlardan elde edilen yatay-kesit verileri ile aile içi şiddeti etkileyen faktörler belirlenmiştir. Bu amaçla sıralı probit model kurulmuştur. Model sonuçlarına göre kadının aile içi fiziksel şiddet yaşama durumlarını etkileyen faktörler, kadının yaşı, birliktelik durumu, refah seviyesi, intihar düşüncesi, intihar denemesi, yerleşim bölgesi, kadının ikamet ettiği hanenin oda sayısı, eşin/partnerin içki, uyuşturucu kullanması, kumar oynaması, fiziksel şiddet içeren kavgaya karışması, eğitim seviyesi ve çalıştığı sektör şeklindedir.

Yapılan bu çalışmada aile içi fiziksel şiddete maruz kalan kadınların yaşları arttıkça şiddete maruz kalma olasılıklarının azaldığı tespit edilmiştir. Yani genç yaştaki kadınların daha fazla şiddet gördüğü söylenebilir. Benzer şekilde Kivelä vd. (2019: 1283-1297), 30 yaş ve altındaki kadınların daha çok şiddete maruz kaldığını tespit etmişlerdir. Ayrıca Johnson, Haider, Ellis,

Hay ve Lindow (2003: 272-275) ise 26-30 yaş arasındaki kadınların daha çok aile içi şiddete maruz kaldıklarını tespit etmişlerdir.

Şiddetin yaratmış olduğu psikolojik bunalım ya da travma sonrası çaresizlik hissinden kaynaklanabilecek intihar düşüncesinde ve intihar denemesinde bulunan kadınların aile içi fiziksel şiddete maruz kalma olasılığının daha fazla olduğu ve intihar düşüncesinde olma ve intihar denemesinde bulunma, aile içi fiziksel şiddet yaşamada önemli risk faktörleri olarak bulunmuştur. Buradan hareketle, eş/partner tarafından fiziksel şiddete uğrama ile intihara daha meyilli olmanın aynı yönlü ilişkili olduğu söylenebilir. Dillon, Hussain, Loxton ve Rahman (2013), yakın eş şiddeti ile kadının fiziksel ve zihinsel sağlığı arasındaki ilişkileri incelediklerinde kadının intihar girişiminde bulunma durumu ile ilişkili olduğunu belirlemişlerdir. Köse ve Beşer (2007: 114-121), şiddete maruz kalan kadınlarda intihar girişiminin yüksek risk faktörü olduğunu tespit etmişlerdir.

Eğitim seviyesi incelendiğinde, kadının eğitim seviyesinin, aile içi fiziksel şiddet yaşama riski üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmazken, eşin/partnerin artan eğitim seviyesinin aile içi şiddet yaşama riskini azaltan etkileri bulunmaktadır. Dolayısıyla eşin/partnerin eğitim seviyesi arttıkça kadının şiddete maruz kalma olasılığı azalmaktadır. Bu çalışmayla benzer sonuçların elde edildiği farklı çalışmalarda; düşük eğitim seviyesinin aile içi şiddet olayları ile daha sık ilişkili olduğu (Habib, Abbasi, Khan, Danish ve Nazir, 2018: 237-240), düşük eğitim düzeyinden dolayı şiddete maruz kalmanın aile içi şiddetle ilişkili olduğu (Basar ve Demirci, 2018: 1-6), şiddeti engellemeye yönelik yapılması gerekenler arasında eğitimin artırılmasının gerekliliği belirtilmiştir (Çalışkan ve Çevik, 2017: 218-233). Eğitimin artırılması ile eşin/partnerin aile içi şiddetin olumsuz etkilerinin daha çok farkına vardığı ve böylece aile içi şiddete başvurmayacağı düşünülebilir.

Kadının çalışma durumunun aile içi fiziksel şiddet yaşama riski üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmazken, eş/partneri çalışan kadınların eş/partneri çalışmayan kadınlara göre daha fazla aile içi fiziksel şiddete maruz kaldığı yönünde yorumlanabilse de, bu görüşü desteklemeyen çalışmalar da bulunmaktadır. Efe ve Ayaz (2010: 23-29) yaptıkları çalışmada, eş çalışmayan kadınların daha çok aile içi şiddete maruz kaldıklarını ileri sürmüşlerdir.

Eşin/Partnerin içki ve uyuşturucu kullanması, aile ekonomisini etkileyecek şekilde kumar oynaması ve fiziksel şiddet içeren kavgaya karışma durumlarının aile içi fiziksel şiddet yaşama olasılığını artırdığı tespit edilmiştir. Özellikle eşin/partnerin alkol kullanmasının şiddeti artırdığı yönündeki bulgular, Tekkas Kerman ve Betrus (2018), Chowdhury vd. (2018) ve Barchi vd. (2018)'nin elde ettiği sonuçları destekler niteliktedir.

Yerleşim bölgesi değerlendirildiğinde ise TRA Kuzeydoğu Anadolu bölgesine göre TR2 Batı Marmara, TR7 Orta Anadolu, TR8 Batı Karadeniz ve

TR9 Doğu Karadeniz bölgelerinde yaşayan kadınların daha fazla şiddet yaşama olasılığının olduğu belirlenmiştir. Refah seviyesi değişkeni incelendiğinde kadınların refah seviyesi arttıkça eş/partner tarafından aile içi fiziksel şiddet yaşama olasılığı azalmaktadır. Ekonomik refaha erişen ailelerde, aile fertlerinin maddi istekleri daha rahat karşılandığından dolayı şiddet eğilimi azalmaktadır. Kadınların ikamet ettiği hanelerde oda sayısı değişkeninin, fiziksel şiddet üzerinde etkisinin olduğu belirlenmiştir. Oda sayısının daha fazla olduğu ve geniş evlerde ikamet eden kadınların aile içi fiziksel şiddet yaşama olasılığının azaldığı belirlenmiştir. Öztürk (2017), kadınların baba ve ağabeylerinden de şiddet gördüklerini ve Chowdhury vd. (2018) yaptıkları çalışmada da ailedeki üye sayısının fazla olmasının kadının aile içi şiddet yaşama üzerinde etkisinin olduğunu belirlemişlerdir. Dolayısıyla aile planlaması ile ilgili seminer vb. çalışmaların daha sık yapılması ve TV, gazete, dergi vb. medya araçlarıyla bu amaç doğrultusunda yayımlar yapılması faydalı olabilir.

Çalışmada kadının birliktelik durumu incelendiğinde, evli olmayıp birlikteliği olan kadınlar ve bitirilmiş birlikteliği olan kadınlar halen evli olanlara göre aile içi fiziksel şiddet yaşama olasılığının daha az olduğu tespit edilmiştir. Güler, Tel ve Tuncay (2005: 51-56) yaptığı çalışmada evli kadınların %40,7’sinin aile içi şiddete maruz kaldığını ve bunların da %91’inin eşleri tarafından şiddete maruz kaldığını tespit etmişlerdir. Vahip ve Doğanavşargil (2006: 107-114) ise yaptıkları çalışmada kadınların % 62’sinin evliliğinde en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldıkları sonucunu elde etmişlerdir. Toplum bilinçlendirmeye yönelik yapılacak çalışmalarda özellikle evli çiftlere odaklanılması, gerekirse konunun uzmanları tarafından bu kişilerle birebir görüşmeler kapsamında sorunların ele alınması faydalı sonuçlar verebilir.

Kadına karşı şiddet insan hakları ihlali olup bu konuyu görmezlikten gelmek de bir suç olarak kabul edilmelidir. Kadınların sağlıklı yaşam hakkı sağlanması için toplumların bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Aile içi şiddetle ilgili bilinçlendirme programları düzenlenerek kadın ve eşlerinin/partnerlerinin birlikte katılımları sağlanarak şiddete karşı farkındalık artırılabilir. Şiddeti ortaya çıkaran etkenlerin belirlenip ve ortadan kaldırılması için medya ve kurumların ortak amaç içerisinde çalışıp toplumda şiddet üzerindeki duyarlılığın oluşturulması sağlanabilir. Böylelikle ülkemizde ve dünyada önlemlerin biran önce alınarak daha fazla kadının şiddete maruz kalması engellenebilir.

Kaynakça

- Ahmadi, Z., A. Mehri, H. Nadrian, M. Hashemian ve Z. Rahayy. (2018). "Surveying the Degree of Domestic Violence against Women and its effective factors in Married Women in Sabzevar." *Asian Pacific Journal of Environment and Cancer*, 1(2), 49-53.
- Akın, F. (2002). Kalitatif tercih modelleri analizi. *Bursa: Ekin Kitabevi*.
- Alkan, Ö. (2016). "Analysis of gender differences in internet use of children: Evidence from Turkey." *Review of European Studies*, 8(1), 199-210.
- Alkan, Ö., E. Oktay., Ş. Ünver. ve E. Gerni. (2020). "Determination of factors affecting the financial literacy of university students in Eastern Anatolia using ordered regression models." *Asian Economic and Financial Review*, 10(5), 536-546.
- Alkan, Ö., E. Oktay ve A. Genç. (2015). "Determination of factors affecting the children's Internet use." *American International Journal of Contemporary Research*, 5(6), 57-67.
- Alkan, Ö., H. Abar ve A. Karaaslan. (2015). "Evaluation of determinants on number of various information equipment at households in Turkey." *International Journal of Business, Humanities and Technology*, 5(5), 24-32
- Alves, M. J. V., C. Manita, I. M. Caldas, E. Fernández-Martinez, A. Gomes da Silva ve T. Magalhães. (2019). "Evolution and analysis of cultural and cognitive factors related with domestic violence against women." *Journal of Interpersonal Violence*, 34(3), 621-641.
- Astin, M. C., K. J. Lawrence ve D. W. Foy. (1993). "Posttraumatic stress disorder among battered women: Risk and resiliency factors." *Violence and Victims*, 8(1), 17-28.
- Barchi, F., S. C. Winter, D. Dougherty, P. Ramaphane ve P. L. Solomon. (2018). "The association of depressive symptoms and intimate partner violence against women in northwestern Botswana." *Journal of Interpersonal Violence*. doi: <https://doi.org/10.1177/0886260518792986>.
- Basar, F. ve N. Demirci. (2018). "Domestic violence against women in Turkey." *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 34(3), 1-6.
- Chowdhury, M. A. K., A. E. Rahman, S. Morium, M. M. Hasan, A. Bhuiyan ve S. E. Arifeen. (2018). "Domestic violence against women in urban slums of Bangladesh: A cross-sectional survey." *Journal of Interpersonal Violence*. doi: <https://doi.org/10.1177/0886260518791235>.
- Çalışkan, H. ve E. İ. Çevik. (2017). "Kadına yönelik şiddetin belirleyicileri: Türkiye örneği." *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 218-233.
- Dekel, R., O. Z. Shaked, A. Ben-Porat ve H. Itzhaky. (2019). "Posttraumatic stress disorder upon admission to shelters among female victims of

domestic violence: an ecological model of trauma.” *Violence and Victims*, 34(2), 329-345.

Dessie, D. B. ve M. A. Negeri. (2019). “Domestic violence against women in Ethiopia.” *International Invention of Scientific Journal*, 3(01), 415-422.

Dillon, G., R. Hussain, D. Loxton ve S. Rahman. (2013). “Mental and physical health and intimate partner violence against women: A review of the literature.” *International Journal of Family Medicine*, doi: <http://dx.doi.org/10.1155/2013/313909>.

Dorahy, M. J., C. Lewis ve Wolfe, F. A. (2007). “Psychological distress associated with domestic violence in Northern Ireland.” *Current Psychology: Developmental • Learning • Personality • Social*, 25(4), 295-305.

Efe, Ş. Y. ve S. Ayaz. (2010). “Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı.” *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(1), 23-29.

Genç, Y., İ. B. Altıparmak ve D. U. Gündüz, (2019). “Kadına yönelik şiddetin erkekler tarafından değerlendirilmesi: Sakarya örneği.” *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 391-408.

Gökkaya, V. B. (2012). “Kadına şiddet ve gölgesindeki çocuk.” [Bildiri]. Dolunay Şenol, Sıtkı Yıldız, Talat Kıymaz, Hasan Kala (Ed.). Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, 27-28 Nisan 2012, (ss. 671-677), Cilt II, Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği.

Gracia, E., M. Martín-Fernández, M. Lila, J. Merlo ve A. K. Ivert. (2019). “Prevalence of intimate partner violence against women in Sweden and Spain: A psychometric study of the ‘Nordic paradox’.” *PloS one*, 14(5), e0217015.

Greene, W. H. (2012). *Econometric analysis* (5th ed.). Boston: Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ.

Güler, N., H. Tel ve F. Ö. Tuncay. (2005). “Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı.” *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), 51-56.

Habib, S., N. Abbasi, B. Khan, N. Danish ve Q. Nazir. (2018). “Domestic violence among pregnant women.” *Journal of Ayub Medical College Abbottabad*, 30(2), 237-240.

<http://www.resmigazete.gov.tr>

A. M. Iregui-Bohórquez, M. T. Ramírez-Giraldo ve A. M. Tribín-Urbe. (2019). “Domestic violence against rural women in Colombia: The role of labor income.” *Feminist Economics*, 25(2), 146-172.

- Johnson, J., F. Haider, K. Ellis, D. Hay ve S. Lindow. (2003). "The prevalence of domestic violence in pregnant women." *BJOG: An International Journal of Obstetrics & Gynaecology*, 110(3), 272-275.
- Kivelä, S., T. Leppäkoski, M. Helminen ve E. Paavilainen. (2019). "Continuation of domestic violence and changes in the assessment of family functioning, health, and social support in Finland." *Health Care for Women International*, 40(11), 1283-1297.
- Köse, A. ve A. Beşer. (2007). "Kadının değiştirilebilir yazgısı "şiddet"." *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(4), 114-121.
- Özden, S. A. ve M. Tunç. (2012). "Üniversite öğrencilerinin şiddet mağduru kadın algısı: Bir niteliksel araştırma." Dolunay Şenol, Sıtkı Yıldız, Talat Kıymaz, Hasan Kala (Ed.). *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu*, 27-28 Nisan 2012, (ss. 785-797), Cilt II, Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği.
- Özer, H. (2004). Nitel değişkenli ekonometrik modeller: Teori ve bir uygulama. *Ankara: Nobel Yayın Dağıtım*.
- Öztürk, E. (2010). "Türkiye'de aile, şiddet ve kadın sığınma evleri." *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 3(7), 39-55.
- Öztürk, E. (2017). Türkiye'de aile içi şiddet. *Ankara: Gece Kitaplığı*.
- Roberts, N. ve D. Price. (2019). Gendered Perceptions of Domestic Violence: How young females are more likely than young males to know controlling domestic violence behaviours. *The University of Sunderland, North England: CASS (Centre for Applied Social Sciences) Working Paper No. 5*.
- Şenol, D. ve S. Yıldız. (2012). "Şiddet sarmalındaki hükümlü kadınların demografik özellikleri: Sincan ve Delice Cezaevleri örnekleri." [Bildiri]. Dolunay Şenol, Sıtkı Yıldız, Talat Kıymaz, Hasan Kala (Ed.). *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu*, 27-28 Nisan 2012, (ss. 528-546), Cilt II, Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği.
- Tekkas Kerman, K. ve P. Betrus. (2018). "Violence against women in Turkey: a social ecological framework of determinants and prevention strategies." *Trauma, Violence, & Abuse*. doi: <https://doi.org/10.1177/1524838018781104>.
- Uluocak, Ş., G. Gökulu, O. Bilir, D. Özbay ve N. E. Karacık. (2014). *Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet*. Edirne: Paradigma Akademi.
- Ünsal, A. (1996). "Genişletilmiş bir şiddet tipolojisi." *Cogito-Üç Aylık Düşünce Dergisi*, 6-7, 29-36.
- Ünver, Ş. ve Ö. Alkan (2020). "Türkiye'de bireylerin maddi yoksunluk durumlarını etkileyen faktörlerin modellenmesi." *BMIJ*, 8(2), 1334-1370.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Etkileyen Faktörlerin Sıralı Probit Regresyon Modeliyle Belirlenmesi

- Vahip, I. ve Ö. Doğanavşargil. (2006). “Aile içi fiziksel şiddet ve kadın hastalarımız.” *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(2), 107-114.
- Vatandaş, C. (2003). Aile ve şiddet: Türkiye’de eşler arası şiddet. *Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi*.
- Yanık, A., Z. Hanbaba, S. Soygür, B. Ayaltı ve M. Doğan. (2014). “Kadına yönelik şiddet davranışlarının değerlendirilmesi: Türkiye’den kanıt.” *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 4(4), 104-111.
- Yücel, M. T. (2007). Türk ceza siyaseti ve kriminolojisi (4.Baskı ed.). *Ankara: TBB Yayın No. 126*.

